

Interne instructie Arbeidsinspectie

Bedrijfshulpverlening (BHV)

INHOUDSOPGAVE

1. INLEIDING

2. AANPAK

2.1 Wettelijke grondslag

2.2 Inspectie

2.3 Handhaving

3. ACHTERGRONDINFORMATIE

3.1 Algemeen

3.2 BHV organisatie

3.3 Schriftelijk BHV plan

3.4 Aantal BHV'ers

3.5 Opleiding BHV'ers

3.6 Oefening bedrijfshulpverleningsorganisatie

3.7 Veiligheidsinstructies

3.8 Samenwerking werkgevers m.b.t. BHV

3.9 Uitbesteden BHV

3.10 Mobiele arbeids (bouw) plaatsen

3.11 Kleine werkgevers

3.12 Alleenwerkenden

Vastgesteld 25 september 2002

1. INLEIDING

Uit de Nota van Toelichting op het Arbobesluit, hoofdstuk 2, afdeling 4 blijkt dat de werkgever mede op grond van de RI&E invulling moet geven aan de bedrijfshulpverlening (BHV). Verder dient op grond van de Arbowet, artikel 5, vierde lid de RI&E aangepast te worden als de bedrijfssituatie en de stand van de wetenschap en professionele dienstverlening daartoe aanleiding geven. De RI&E en de stand van wetenschap en de stand van de professionele dienstverlening zijn uitgangspunten bij de invulling van BHV. In de Arbeidsomstandighedenwet - en regelgeving zijn artikelen opgenomen m.b.t. de organisatorische en materiële voorzieningen op het gebied van BHV.

Op grond van de onderzoeksrapporten van de commissie Oosting (Vuurwerkcramp in Enschede) en van de commissie Alders (Brand in Volendam) worden een aantal wetswijzigingen voorbereid ten aanzien van de regelgeving op het gebied van BHV. De termijn waarbinnen dit gerealiseerd wordt is nog niet bekend. Bedrijfshulpverlening is ervoor om de directe en indirecte nadelige gevolgen voor werknemers en in het bedrijf aanwezige personen bij ongevallen, brand en andere ongewenste gebeurtenissen (explosie, instorting, het vrijkomen van gevaarlijke stoffen, et.) zo veel mogelijk te beperken. Ook speelt de bedrijfshulpverlening een belangrijke rol bij de dreiging van calamiteiten zoals bij een bommelding. Belangrijk is een snel en effectief optreden en het zo nodig direct inschakelen van professionele externe hulpverleningsinstanties, zoals brandweer, ambulancediensten en eventueel ziekenhuizen. Goede communicatie en afstemming met externe hulpverleningsinstanties is essentieel.

2. AANPAK

2.1 Wettelijke grondslag

Voor de aanpak van overtredingen op het gebied bedrijfshulpverlening zijn de volgende artikelen, beleidsregels en ook de aanvullende informatie van belang

Arbeidsomstandighedenwet 1998

Artikel 3	Arbobeleid
Artikel 5 lid 1	Risico-inventarisatie en -evaluatie
Artikel 15	Deskundige bijstand op het gebied van bedrijfshulpverlening, taken van de bedrijfshulpverlening en de organisatie BHV.

Arbeidsomstandighedenbesluit 1997

Artikel 2.16	Definities
Artikel 2.17	Maatgevende factoren
Artikel 2.18	Operationaliteit
Artikel 2.19	Aantal hulpverleners
Artikel 2.20	Veiligheidsinstructies
Artikel 2.21	Deskundigheidseisen
Artikel 2.22	Oefening

Beleidsregels

Beleidsregel 2.21	Opleidingsprofiel Bedrijfshulpverlener
-------------------	--

Aanvullende informatie

- Arbo-informatieblad; AI 10 'Bedrijfshulpverlening'.
- 'Emergos ®', een opzet en evaluatie van een (bedrijfs-) noodorganisatie. Een opzet van TNO Arbeid in het kader van veiligheidsmanagement, ISBN 90-6743-852-9
- 'Nivrim' een inspectiemethodiek voor niet veiligheidsrapportplichtige bedrijven in het kader van het BRZO 1999. Uitgave van ingenieurs/adviesbureau SAVE, Apeldoorn, september 1999.
- Risico-inventarisatie in relatie tot bedrijfshulpverlening, Uitgave van RICAS, Ede, mei 2000 auteur ing. G.H.A.M. Luijk.
- Op het internetadres www.bzk.nl is in een pdf file het document 'Handreiking brandpreventiebeleid bestaande bouw' opgesteld door het Nibra en het TAC te lezen. (**NB:** niet direct printen, het is een omvangrijk bestand!!). Gemeenten kunnen met behulp van deze handreiking het gemeentelijke brandpreventiebeleid voor bestaande gebouwen (verder) ontwikkelen en invullen. De handreiking is ontwikkeld in opdracht van de gemeente Amsterdam door het Nederlands Instituut voor Brandweer en Rampenbestrijding (Nibra). Het ministerie van BZK stelt het eindproduct landelijk beschikbaar.

2.2 **Inspectie**

Bij de inspectie zal de inspecteur de volgende stappen zetten:

- De inspecteur gaat in de eerste instantie na of BHV aanwezig is en deze qua opzet en voorzieningen is toegesneden op het bedrijf.
- Vervolgens wordt nagegaan of er (voldoende) BHV-ers zijn, of hun opleiding en training voldoet en of er door de BHV'ers geoefend wordt.
- Dan wordt nagegaan of er voldoende veiligheidsinstructies in het bedrijf opgehangen zijn.
- Bij samenwerkende werkgevers wordt nagaan of de werkgever (contractuele) afspraken heeft gemaakt met andere werkgevers over de onderlinge samenwerking op het gebied van BHV.
- Tenslotte nagaan of BHV voldoende geoperationaliseerd is in het geval dat een deel van de BHV-taken door het bedrijf is uitbesteed.
- Verder wordt er gecontroleerd of BHV gebaseerd is op een actuele RI&E.

Ten behoeve van het bedrijfsbezoek zijn verificatiepunten voor het inspecteren van BHV samengevat in tabel I. De onderwerpen in deze tabel zijn de wettelijk handhaafbare items uit het Arbobesluit, de verificatiepunten zijn deels afkomstig uit de wet – en regelgeving en deels uitgangspunten van de AI. De verificatiepunten worden tijdens de inspectie gehanteerd als **leidraad**.

De in de volgende tabel opgesomde punten moeten niet gezien worden als een af te werken checklist, het zijn punten die richting dienen te geven aan de beoordeling van de inspecteur op de feitelijk aangetroffen invulling van de BHV.

In de projectvoorbereiding bij actieve projecten (maatwerk) dient aangegeven te worden op welke items gehandhaafd dient te worden. Hiervoor zullen dan ook basiseisen moeten worden opgenomen in de projectvoorstellen.

Nadere informatie is verder te vinden in Hoofdstuk 3 en de aangegeven aanvullende informatie.

Tabel I. Verificatiepunten voor inspectie BHV (op basis van Arbowet, Arbobesluit en de oorspronkelijke memorie van toelichting Staatsblad 1997 60)

Onderwerp	Verificatie punten BHV
1. Organisatie van de BHV. (Arbowet artikel 3 en 15, Arbo-besluit artikel 2.17 en 2.18)	<ul style="list-style-type: none"> • Gebaseerd op een actuele RI&E en de daaruit voortvloeiende restrisico's. • Voorpostfunctie (eerst verantwoordelijke actor bij een calamiteit) is goed vastgelegd. <ul style="list-style-type: none"> • Verlenen van eerste hulp bij ongevallen • Beperken en bestrijden van brand en ongevallen • Alarmeren en evacueren aanwezige personen • Alarmeren externe hulpverlening • Namen en taken van de onderscheiden BHV'ers. • Registratie van opleiding, training en oefening. • Beschikbaarheid en de locatie van de (fysiek) uitrusting. • Ontruimingsplan, met instructie, voor alle regelmatig in het pand verblijvende personen. • Verzamelplaats en registratie van in het perceel aanwezige personen bij ontruimingen. • Communicatieplan voor zowel met interne als externe personen. (rekening houden met buitenlandse werknemers) • Plattegronden met o.a. vluchtroutes, verband - en blusmiddelen, ook t.b.v. de externe hulpverleningsinstanties. • Voorzien van de instemming van de medezeggenschap. • BHV deel van het plan van aanpak dient ter inzage beschikbaar gesteld te worden aan alle medewerkers, uitlenende organisaties en evt. ingeleend personeel.
2. Aantal BHV'ers. (Arbobesluit artikel 2.19 en memorie van toelichting)	<ul style="list-style-type: none"> • Gebaseerd op een actuele RI&E, ligging en grootte gebouw(en) en het aantal (ook niet-zelfredzame) normaal gesproken aanwezige personen. • < 50 aanwezigen : ten minste een BHV'er • 50 < 100 aanwezigen : ten minste twee BHV'ers • 100<150 aanwezigen : ten minste drie BHV'ers • 150<200 aanwezigen : ten minste vier BHV'ers • > 200 aanwezigen : ten minste vijf BHV'ers <p>Vuistregel:</p> <ul style="list-style-type: none"> • >1000 aanwezigen : ten minste 1% BHV'ers. • 0 - 500 aanwezigen : ten minste 2% BHV'ers. • Aanvulling noodzakelijk op basis van aanwezige risico's ! <p>Kleine werkgevers met niet meer dan 15 werknemers en normaal gesproken aanwezige personen mogen de BHV taken zelf vervullen mits voldoende deskundig. Voor alleenwerkende werknemers dienen maatregelen getroffen te zijn om zichzelf in geval van nood snel in veiligheid te kunnen brengen dan wel hulp in te roepen.</p>
3. Opleiding BHV'ers. (Arbobesluit artikel 2.21)	<ul style="list-style-type: none"> • Verplicht basisopleidingsprofiel beschreven in brochure BZK / Brandweer "Brandbeveiligingsconcept Bedrijfshulpverlening". • Voor additionele risico's, gebaseerd op actuele RI&E, moeten specifiek op die risico's gerichte opleidingen worden gevolgd. • Certificaat afgegeven op basis van het basisopleidingsprofiel. • Vastgelegd moet zijn wie (BHV'er), wanneer en welke opleiding gevolgd heeft. • Vastgelegd budget voor de opleiding van BHV'ers.
4. Oefening BHV'ers. (Arbobesluit artikel 2.22 en n.a.v .antwoord op kamer – vragen)	<ul style="list-style-type: none"> • Gebaseerd op een actuele RI&E. • Per jaar 1x een ontruimingsoefening (vuistregel) • Zowel de theoretische als praktische training/oefening van de BHV moet vastgelegd zijn. • Vastgelegd budget voor training en oefening.
5. Veiligheidsinstructies. (Arbobesluit artikel 2.20)	<ul style="list-style-type: none"> • In elke verblijfs- en / of werkruimte. • Uitgevoerd conform Arbobesluit Hoofdstuk 8, V-G signalering.
6. Samenwerking. Werkgevers i.v.m. BHV (Arbobesluit artikel 2.18)	<ul style="list-style-type: none"> • Gebaseerd op de actuele RI&E'en van de samenwerkende werkgevers. • Het BHV-plan bevat in ieder geval de taken, bevoegdheden en de verantwoordelijkheden van de deelnemers. Duidelijk moet zijn wie de coördinator is • Voorzien van instemming van de eventueel aanwezige medezeggenschap.
7. Uitbesteding BHV-taken. (Arbobesluit artikel 2.18)	<ul style="list-style-type: none"> • Gebaseerd op een actuele RI&E. • In een contract (BHV-plan) dient vastgelegd te zijn wat de taken, bevoegdheden en

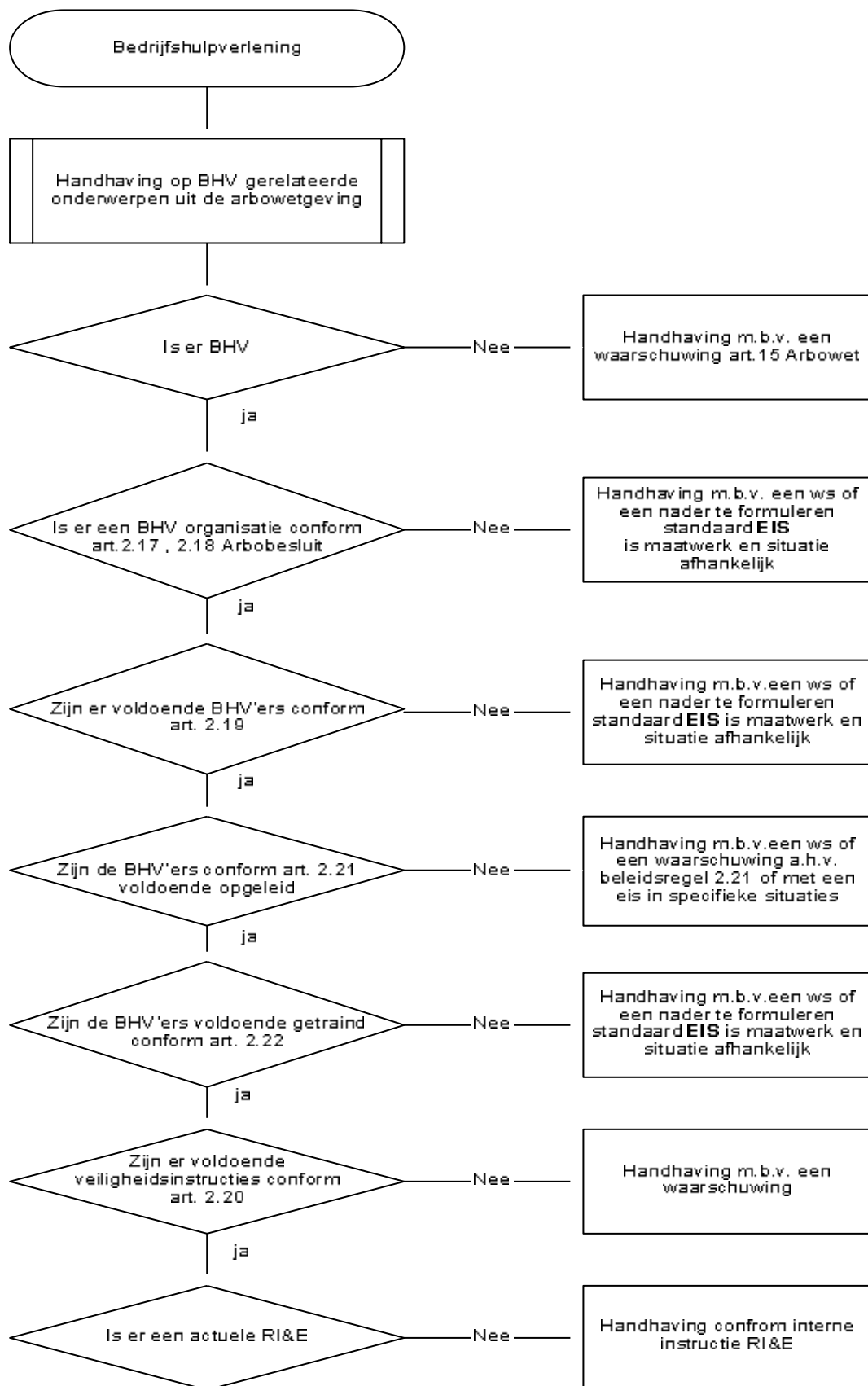
	verantwoordelijkheden zijn van de contractanten. • Voorzien van de instemming van de eventueel aanwezige medezeggenschap.
--	--

2.3 Handhaving

Bij de handhaving is de belangrijkste eerste stap of er ja dan wel nee op enigerlei wijze de BHV geregeld is en of hier informatie fysiek over verstrekt kan worden. Kan er op geen enkele wijze aangetoond worden dat de BHV op enigerlei wijze vormgegeven is zal er gehandhaafd worden met een waarschuwing termijn 3 maanden op Arbowet artikel 15 lid 1.

Is het bedrijf / werkgever in staat om enige vorm van BHV organisatie aan te tonen zal m.b.v. de algemene verificatiepunten voor de inspectie nagegaan dienen te worden of de AI het als voldoende accepteert. Het is duidelijk dat binnen bedrijfstakken / branche maatwerk geleverd dient te worden. Op basis van binnen de actieve projecten nader uitgewerkte algemene verificatiepunten zal er gehandhaafd worden. De handhaving met eisen dient te geschieden op basis van standaard geformuleerde eisen welke zonodig voor specifieke bedrijfssituaties aangepast kunnen worden.

Schema I. Handhaving

ACHTERGRONDINFORMATIE

3.1 Algemeen

Bedrijfshulpverlening en de organisatie daarvan maakt deel uit van het Arbeidsomstandighedenbeleid, zoals bedoeld in artikel 4 van de Arbeidsomstandighedenwet. Het instemmingsrecht van de OR en de personeelsvertegenwoordiging, evenals het adviesrecht van werknemers bij het ontbreken van een OR of personeelsvertegenwoordiging, geldt voor alle regelingen op het gehele terrein van het arbeidsomstandighedenbeleid van het bedrijf. Daaronder vallen dus ook meer specifieke punten, zoals het aanwijzen van bedrijfshulpverleners, zoals bedoeld in Arbowet, artikel 15 1e lid en Arbobesluit, artikel 2.19. De vervangingsregeling van Arbowet, artikel 15 4e lid, waarbij een werkgever met niet meer dan 15 werknemers zelf de BHV mag verzorgen, houdt in dat er altijd ten minste één persoon bereikbaar en beschikbaar moet zijn voor het uitvoeren van de bedrijfshulpverleningstaken.

3.2 BHV organisatie

Bij de opbouw van de bedrijfshulpverleningsorganisatie, het aantal aan te wijzen bedrijfshulpverleners, hun (specifieke) deskundigheid, ervaring en uitrusting, moet rekening worden gehouden met factoren zoals de aard, de grootte en de ligging van het bedrijf, de daarin aanwezige gevaren, het redelijkerwijs te verwachten aantal aanwezige werknemers, derden en het aantal personen dat zich bij een ongeval niet zelfstandig in veiligheid kan brengen. Tevens dient men rekening te houden met de beschikbaarheid van brandweer en andere hulpverleningsinstanties zoals ambulancediensten (en ziekenhuizen).

Voor de juiste opzet en uitvoering van een dergelijke BHV organisatie is het wenselijk dat de verantwoordelijke werkgever zich laat adviseren door een arbodienst, dan wel een andere op dit terrein deskundige organisatie. In essentie komt het er op neer dat door de bedrijfshulpverleners snel, doeltreffend en effectief moet kunnen worden opgetreden tot het moment waarop de hulpverlening wordt overgenomen door professionele externe hulpverleningsinstanties, zoals brandweer en ambulancediensten. In de praktijk betekent dit, dat binnen drie minuten interne hulp moet kunnen worden geboden. Impliciet voordeel voor het bedrijf is dat een goede bedrijfshulpverlening de continuïteit van de productie bevordert en de schade van de calamiteit kan beperken.

3.3 BHV-plan

Het is van belang dat de wijze waarop de bedrijfshulpverlening is georganiseerd en de maatregelen die in dat verband zijn getroffen, zijn vastgelegd en dat van tevoren met alle betrokkenen is besproken (en geoefend) hoe te handelen bij ongevallen, brand en andere bedreigende gebeurtenissen. Deze verplichtingen zijn niet nieuw doch vloeien voort uit de Arbowet, artikel 3, 1^e 2^e en 3^e lid.

Aandachtspunten voor een dergelijke vastlegging kunnen onder meer zijn:

- een overzicht van de soorten directe gevaarssituaties, dat werknemers en andere aanwezige personen in een bedrijf of inrichting kunnen bedreigen;
- een overzicht van mogelijke andere personen, hierbij gedacht kan worden aan schoonmaakploegen, aan werknemers van onderaannemers /subcontractors, aan leerlingen, patiënten, niet-zelfredzame personen en aan bezoekers van bijvoorbeeld warenhuizen, musea, cafés's, voetbalstadions, bioscopen, etc.;
- een overzicht van de personen die als bedrijfshulpverleners zijn aangewezen;
- een overzicht van de externe hulpverleningsorganisaties die bij de bedrijfshulpverlening kunnen worden betrokken, hun opkomsttijd om bij het bedrijf te komen en hoe contact kan worden gelegd met deze organisaties;
- een overzicht / beschrijving van de diverse BHV oefeningen, trainingen en opleidingen;

- een beschrijving van de taken van de bedrijfshulpverleners, evenals van hun taakverdeling in de verschillende soorten situaties;
- een intern en extern alarmeringsschema met overzicht hoe de communicatie met de verschillende actoren geregeld is en
- de maatregelen die ter bestrijding en beperking van de mogelijke gevaarsituaties worden getroffen.

Het spreekt voor zich dat vorenbedoelde overzichten en schema's regelmatig getoetst zullen moeten worden op hun actualiteit en indien zo nodig moeten worden aangepast.

3.4 Aantal BHV'ers

Ten aanzien van het noodzakelijke aantal bedrijfshulpverleners is in het Arbobesluit art. 2.19 een minimum norm voorgeschreven. In de praktijk echter zal het voorgeschreven minimum aantal bedrijfshulpverleners met het oog op een goede vervulling van de bedrijfshulpverleningstaken hoger liggen. De complexiteit van een bedrijf en de ernst van aanwezige risico's bepalen in hoge mate het praktisch noodzakelijke aantal. Voor het bepalen van het minimale aantal bedrijfshulpverleners kan als vuistregel de 2%-norm worden gehanteerd, dat wil zeggen steeds één bedrijfshulpverlener per 50 aanwezige werknemers in een standaard situatie. Voor bedrijven met meer dan 1000 werknemers ligt een 1%-norm meer in de rede in een standaard situatie. Benadrukt wordt, dat bij het bepalen van het aantal bedrijfshulpverleners in het bijzonder gekeken moet worden naar het aantal werknemers en andere personen dat normaal gesproken in het bedrijf aanwezig is. Vooral de zelfredzaamheid van alle aanwezige personen zal een maatstaf dienen te zijn voor het aantal BHV'ers.

3.5 Opleiding BHV'ers

Ten aanzien van de deskundigheid van de BHV'er zijn nagenoeg geen nadere voorschriften gegeven. Het Ministerie van BZK heeft wel samen met het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid een brochure "Brandbeveiligingsconcept Bedrijfshulpverlening" uitgegeven, welke is bedoeld om duidelijkheid te verschaffen over het minimale vereiste vaardigheden en kennis, die een bedrijfshulpverlener moet bezitten.

De bedrijfshulpverlener dient deskundig te zijn opgeleid. De opleiding moet minimaal gericht zijn op "slachtofferhulp, brand- en ontruimingsbijstand", eerste levensreddende handelingen en alle andere BHV-taken. Een bedrijfshulpverlener die met goed gevolg een opleiding heeft afgesloten, die gebaseerd is op het opleidingsprofiel zoals omschreven in de eerdergenoemde brochure "Brandbeveiligingsconcept Bedrijfshulpverlening", heeft in ieder geval voldoende basis deskundigheid. Voor specifieke bedrijfsrisico's moet gericht aandacht zijn geweest in de (eventueel aanvullende) opleiding van BHV'ers. De opleidingsinstituten zijn op geen enkele wijze gecertificeerd; het opleidingsprofiel is een hulpmiddel om een efficiënte opleiding te selecteren.

3.6 Oefening bedrijfshulpverleningsorganisatie

Om de deskundigheid op peil te houden dienen de BHV'ers deel te nemen aan (herhalings) cursussen. Ten behoeve van de geoefendheid zal vastgelegd moeten worden hoeveel tijd een BHV'er minimaal beschikbaar heeft voor theoretische scholing en praktische training. Voor een adequate uitvoering van de BHV ten tijde van calamiteiten zijn praktijkoefeningen van het grootste belang. Ten einde oefeningen zo realistisch mogelijk uit te voeren is een jaarlijkse feitelijke ontruimingsoefening een vereiste. N.a.v. de evaluatie van de resultaten van een dergelijke praktische (ontruimings)oefening dient het BHV plan beoordeeld te worden en zo nodig te worden aangepast.

3.7 Veiligheidsinstructies

Veiligheidsinstructies dienen te voldoen aan het Arbobesluit, Hoofdstuk 8 Persoonlijke beschermingsmiddelen en Veiligheids- en Gezondheidssignalering, afdeling 2, artikel 8.4 en Arboregeling, Hoofdstuk 8, artikel 8.1 en de daarbij behorende bijlagen. Praktische hint: de veiligheidsinstructies zo veel mogelijk baseren op symbolen en zo weinig mogelijk op tekst.

3.8 Samenwerking werkgevers m.b.t. BHV

Bij samenwerkende bedrijven, zoals op een bouwplaats, een chemische plant of een constructiesite, dienen de verantwoordelijke werkgevers afspraken te maken over de wijze waarop de bedrijfshulpverleningstaken worden ingevuld. Bij meerdere bedrijven op een klein industrie terrein, een bedrijven complex, bij bedrijven in een winkelcentrum of bij bedrijven die in eenzelfde bedrijfspand gehuisvest zijn, kunnen de verantwoordelijke werkgevers gezamenlijk zorgdragen voor de uitvoering van de bedrijfshulpverlening. Vanuit het oogpunt van gedeelde verantwoordelijkheden en de nodige bevoegdheden om te kunnen optreden in de diverse bedrijfsgebouwen en -terreinen is het raadzaam e.e.a. vast te leggen in een contract. De instemming van de OR of personeelsvertegenwoordiging is in deze vereist. Voorwaarde blijft dat te allen tijde wordt voldaan aan de directe beschikbaarheid en opkomsttijd van voldoende opgeleide BHV'ers.

3.9 Uitbesteden BHV

Voor het volledig uitbesteden van de bedrijfshulpverleningsorganisatie aan bijvoorbeeld een bewakingsbedrijf bestaan mogelijkheden, mits er te allen tijde maar voldaan wordt aan de directe beschikbaarheid van voldoende opgeleide BHV'ers. Een dergelijke uitbesteding dient wel contractueel en schriftelijk te worden vastgelegd. De feitelijke werkgever blijft verantwoordelijk voor de directe beschikbaarheid en opkomsttijd van voldoende en opgeleide BHV'ers en de uitvoering.

3.10 Mobiele arbeidsplaatsen.

Op mobiele arbeidsplaatsen en of tijdelijke arbeidsplaatsen zoals bijvoorbeeld bouwlocaties e.d. zal een duidelijke relatie zijn met de lokale potentiële risico's en zal er een significante relatie aanwezig zijn met bijv. het veiligheids-gezondheidsplan. De BHV organisatie zal de mogelijke constante wijzigende situatie op de totale arbeidsplaats hierop afgestemd moeten zijn. Dit vergt voor de inspectie maatwerk en terdege voorbereiding in actieve projecten.

3.11 Kleine werkgevers

In de memorie van toelichting op de wet – en regelgeving op artikel 2.17 is opgenomen dat kleine werkgevers met niet meer dan 15 werknemers de BHV – taken zelf mogen vervullen. Indien de werkgever beschikt over voldoende deskundigheid, ervaring en uitrusting.

3.12 Alleenwerkenden

In de praktijk komen heel veel alleenwerkenden voor zoals, bos- en land arbeiders, loodgieters, elektriciens, schilders, monteurs etc. In de memorie van toelichting staat over de alleenwerkenden werknemer het volgende 'Hij moet – indien hij daartoe in staat is – zichzelf zo veel mogelijk in veiligheid kunnen brengen dan wel hulp kunnen inroepen in geval van nood. Hem moeten daartoe doeltreffende middelen ter beschikking zijn gesteld zoals instructies en zo nodig geschikte communicatieapparatuur (Arbobesluit, artikel 2.19, tweede lid). Binnen de voorbereiding van projecten zal hier aandacht aan besteed moeten worden.